

3. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 року № 1700-VII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.

4. Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів від 27.04.2017 року. URL: http://www.kdkp.gov.ua/ua/dokuments_vkr.html

5. Закон України «Про прокуратуру» від 14.10.2014 № 1697-VII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.

6. Положення про Генеральну інспекцію Генеральної прокуратури України, затверджене наказом Генеральної прокуратури України від 16.06.2016 року № 204. URL: <http://www.gp.gov.ua/ua/polstr.htm>.

7. Про затвердження Порядку організації роботи з питань внутрішньої безпеки в органах прокуратури, затверджений наказом Генеральної прокуратури України від 13.04.2017 року № 111. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0623-17>.

8. Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 року № 889-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.

9. Рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 06.09.2016 року № 19 «Порядок перевірки факту подання суб'єктами декларування декларацій відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» та повідомлення Національного агентства з питань запобігання корупції про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій». URL: <https://nazk.gov.ua/sites/default/files/poryadok.pdf>.

10. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 року №8073-X. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/paran1839#n1839>.

Шрамко Олександр Михайлович,

директор Тернопільського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України

ЕКСПЕРТИЗА МАТЕРІАЛІВ, РЕЧОВИН І ВИРОБІВ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

На даний час в країні спостерігається тенденція до зростання соціального напруження, збільшується кількість правопорушень, у тому числі особливо небезпечних злочинів. Важливе місце в даному імпровізованому рейтингу займає таке явище як корупція, що включає в себе вимагання, хабарництво, шантаж і погрози, використання службового становища, тощо. Протидія та запобігання корупції в нашій державі є першочерговим завданням, оскільки це явище загрожує не лише виконанню взятих на себе Президентом, урядом, парламентом України та іншими органами влади завдань народу як єдиного джерела влади, але й виконанню Україною зобов'язань перед міжнародним співтовариством [1; 2] і взагалі існуванню демократичної правової соціальної держави як такої.

Характерною особливістю розслідування і розкриття злочинів та правопорушень пов'язаних з корупцією, є складність у доведенні через їх неочевидність, часто відсутність надійної доказової бази, оскільки предметом досліджень можуть бути такі ресурси, як: – капітал; – влада; – інформація; – товари; – виконання робіт; – надання послуг; – лояльність.

Одержання неправомірної вигоди – один з тяжких корупційних злочинів, який складно довести слідчим шляхом. У державних спеціалізованих установах з кожним роком зростає кількість виконаних судових експертиз, пов'язаних із розслідуванням злочинів щодо одержання неправомірної вигоди [3; 4]. Правильна взаємодія та координація роботи між правоохоронними органами та судово-експертними підрозділами є надійною запорукою у розкритті таких незаконних дій.

Зважаючи на важливу роль, яку відіграє судово-експертна діяльність [5], зокрема судова експертиза матеріалів, речовин та виробів, для судочинства, питання її ефективної організації та створення умов для розвитку на сьогодні є вкрай актуальними. Здійснюється інтеграція експертних ресурсів, обмін досвідом роботи, врахування сучасних досягнень науки і техніки, позбавлення дублювання науково-методичного забезпечення, розподіл завдань між судово-експертними установами, створення профільних експертних напрямків [6].

Зараз до даного напрямку експертизи пред'являються якісно нові вимоги. Це, насамперед, розв'язання нетрадиційних експертних завдань. Саме тому, використання новітніх науково-технічних розробок, впровадження сучасних науково-обґрунтованих методик дослідження дають можливість успішно виявляти, фіксувати, вилучати та досліджувати найрізноманітніші макро- та мікрооб'єкти і отримувати в результаті цього таку інформацію, що раніше була абсолютно недоступна [6]. Ще одним із досягнень судово-експертної діяльності є скорочення термінів проведення експертиз при підвищенні їх якості з використанням найсучаснішого обладнання (хроматографічні та спектрометричні методи), забезпечення їх об'єктивності й доказової цінності в отриманих експертних висновках.

Розслідування корупційних злочинів і правопорушень, пов'язаних з ними не обходяться без застосування криміналістичної техніки та спеціальних засобів і хімічних речовин. Ефективність їх використання великою мірою залежить від правильного вилучення слідів.

Засоби, що використовуються для розслідування злочинів, повинні відповідати ряду специфічних вимог. Найбільшого поширення для застосування знайшли продукти хімічної, нафтохімічної і фармацевтичної промисловості, які отримали назву спеціальних хімічних речовин (далі СХР). Дані речовини повинні бути хімічно інертними, не володіти токсичними властивостями, що можуть завдати

шкоди здоров'ю людей, не чинити негативного впливу на навколишнє середовище, предмети злочинного посягання, інші матеріальні цінності та документи. Також, ці речовини повинні бути стійкими до впливу навколишнього середовища, погано змиватися миючими засобами, не витиратися при механічному впливі. При позначенні предметів, колір СХР має бути яскравим і добре помітним оточуючим або, навпаки, непомітним на поверхні предмета злочинного посягання (гроші, документи і т.д.). Криміналістичне дослідження СХР повинно бути доступне простим хімічним методам. В даний час арсенал СХР поповнився речовинами з новими високоефективними властивостями, розширилася сфера їх застосування. Оперативні підрозділи взяли на озброєння методи, що дозволяють надійно встановлювати такі властивості речовин, як колірні і люмінесцентні характеристики, елементний і молекулярний склад, рівень радіоактивності, структурні та фазові особливості [7].

Правильне застосування СХР дозволяє зафіксувати як злочинні дії, так і створювати умови, що сприяють підтвердженню фактів здійснення таких правопорушень або причетності до них певних осіб. Таким чином, використання СХР повинне розглядатися як один із різновидів слідчих (розшукових) заходів, які передбачені КПК України [6]. Ефективність такої роботи залежить від правильного вибору виду СХР, правильного його застосування, а також правильного вилучення. Непрофесійні дії можуть звести нанівець роботу з документування злочинних правопорушень.

Слід зазначити, що можливості використання СХР при розкритті та розслідуванні корупційних злочинів повністю не вичерпані. Дослідниками та практичними працівниками ведеться пошук нових композицій СХР, що володіють кращими адгезивними, фарбувальними властивостями; розробляються більш сучасні методики криміналістичного дослідження, спрямовані на отримання достовірної інформації при мікрокількостях СХР.

При оформленні процесуальних документів, пов'язаних із застосуванням спеціальних хімічних засобів, слід мати на увазі деякі особливості в їх складанні, викликані необхідністю запобігти розголошенню найменувань та методики використання цих речовин і передбачити можливість використання їх в якості доказів.

На сьогоднішній день, судово-експертна діяльність з експертного дослідження матеріалів, речовин та виробів під час розслідування корупційних правопорушень відповідає загальносвітовим міжнародним стандартам у галузі судової експертизи [8]. Постійно акредитовуються нові напрямки в експертних установах за чинним міжнародним стандартом (ISO/IEC 17025:2006 Загальні вимоги компетентності випробувальних і калібрувальних лабораторій).

Все перераховане дозволяє констатувати, що необхідно забезпечити більш тісний зв'язок експертних установ з правоохоронною системою, - основним замовником судових експертиз, а також зворотній зв'язок. Також, основними критеріями ефективності оперативно-розшукової протидії корупції є незалежність уповноважених на це підрозділів, їх спеціалізація, належна професійна підготовка й відповідні ресурси.

Список використаних джерел

1. Статут групи держав у боротьбі з корупцією (GRECO) Ради Європи від 05.05.1998. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_144.

2. Шестопалова Л. М. Відмежування корупційних правопорушень від правопорушень, пов'язаних із корупцією / Л. М. Шестопалова // Підприємництво, господарство і право. – 2017. – № 5. – С. 193–197. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2017_5_44.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2013. – № 9–10, № 11–12, № 13. – Ст. 88. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

4. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2014. – № 49. – Ст. 2056. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.

5. Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України [Електронний ресурс] : наказ МВС України від 3 листоп. 2015 р. №1343. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15>.

6. Парфило О.А. Актуальні питання організації судово-експертної діяльності в Україні / О.А. Парфило // матеріали міжнародної наук.-практ. конф., присвяченої 90-річчю створення Харківського НДІСЕ ім. засл. проф. М.С. Бокаріуса, 2013. – С. 191.

7. Васильєв С.М. Вимоги щодо відбору та вилучення зразків СХР при проведенні слідчих дій та оперативно-розшукових заходів, пов'язаних з їх використанням / С.М. Васильєв, Г.В. Лінючев, О.В. Россошанський // Збірник «Наукові статті працівників експертної служби» ДНДЕКЦ МВС. Випуск 4, Київ 2006.

8. ДСТУ ISO/IEC 17025:2006 Загальні вимоги до компетентності випробувальних та калібрувальних лабораторій (ISO/IEC 17025:2006, IDT).